

MAAOMAVALITSUS

EESTI MAAOMAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

21. juunil 1938

Nr. 6

KUUTEISTKÜMNES AASTAK.

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: A. Loorits

Tellimise hind:	Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hinnad:
Aastas Kr. 5.—	Tallinnas, Roosikrantsi nr. 12.	1 lhk. Kr. 40.—, ½ lhk. Kr.
Pooles aastas „ 2.50	Tel. 452-72. Posti j. arve nr. 252.	20.—, ¼ lhk. Kr. 10.—, ⅓ lhk.
1923. aastak. „ —.50	Jooksvad arved: Eesti Pangas nr.	Kr. 5.—
1924.—1935. a. à . . „ 2.50	609, E. Rahvapangas nr. 991 ja	Dokumentide kaotamise kuulu-
	Põllumeeste Keskpangas nr. 728.	tused 50 senti dokumendi pealt.

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

SISU:

Maavalitsuste töökord	Lk. 83
Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamisest	„ 86
Puukatuste värvimisest kodukaunistamise hoogtööna	„ 88
Vallaomavalitsuse eelarve koostamisest	„ 91
Küsimusi ja vastuseid	„ 93
Kuulutusi	„ 82

Omavalitsuse kantseleimargid

25-sendilised

on saada

Eesti Maaomavalitsuste Liidu
büroost

hinnaga 25 senti poogen (100 tükki).

Eesti Omavalitsuste ja Ühis- tegeliste Asutiste Kindlus- tus A.-S.

„OMA“

Seltsi omanikeks-peremeesteks on omavalit-
sused, pangad ja põllumajanduslikud ühi-
sused

Põhi-tagavarakapital ja reservid
ületavad Kr. 1.000.000.— .

Suurem ja edurikkam kodumaa
KINDLUSTUSETTEVÕTE

Seltsi juhatus: Tartus, omas majas Riia t. 35
Telef. 3-44 ja 16-12.

Peaesindused: Tallinnas, Rakveres,
Võrus, Viljandis, Pärnus, Tõrvas, Kures-
saares ja Petseris.

Kaastöölisele ja tellijatele!

Ajakirja mahutavuse tõstmiseks on soovitatav, et avaldami-
seks saadetud artiklid oleksid võimalikult kokku surutud. —
Trükivigade vältimiseks on tarvilik, et käsikirjad oleksid kir-
jutatud selgestiloetava kirjaga; eriti soovitatav on masinakiri ri-
dade laiema vahega. Toimetus jätab enesele õiguse käsikirja
lühendada ja keeleliselt korrigeerida. — Avaldamata jäänud
artiklite käsikirjad saadetakse tagasi ainult vastaval, käsi-
kirjale juurdelisatud soovil.

Ajakirjas antakse vastusi tellijate küsimustele. Kui keegi
tellijaist soovib saada vastuse enne järgmise numbri ilmumist,
siis saadetakse sellekohasel soovil vastus posti kaudu kätte,
kui selleks on lisatud juurde 10-ne sendiline postmark. Toi-
metus jätab enesele õiguse avaldada ka kirjateel saadud vas-
tused, kui küsimused põhimõttelised ja üldhuvilised. Küsijate
nimesid ei avaldata, kuid küsijatele, kes oma nime ega aad-
ressi ei teata, ei vastata.

Maavalitsuste töökord.

V. Velner.

Riigihoidja dekreediga 19. aprillist 1938 (RT 43 — 1938) on maksuma pandud uus Maakonnaseadus. Selle seadusega viiakse ellu ja leiab konkreetse rakenduse Põhiseaduse § 123 teine lõige. Nimelt põhiseadus ei määra kindlaks teise astme maakonnaomavalitsuste korraldust üksikasjaliselt; ta ainult kindlustab nende olemasolu, kuna nende lähem korraldus ja esinduskogude moodustamise kord on jäetud eriseaduse lahendamata. Käesolevas kirjutises tahan lühidalt puudutada küsimust, mis seoses maakonnaomavalitsuste sisemise töökorraldusega, mis Maakonnaseaduse järgi määratakse ligemalt maavalitsuse töökorraga. Maavalitsuse töökorra koostab maavalitsus, kiidab heaks maavolikogu ja kinnitab Siseminister. Kuna on vajaline ja otstarbekohane, et maavalitsuse üksikasjaline töökorraldus oleks koostatud ühtlasel alusel ja ühtlastel põhimõtetel kõigi maakondade suhtes, ongi Siseministerium usaldanud selle ühise töökorra väljatöötamise Maaomavalitsuste Liidu hooleks. Kuigi senini maavalitsustel igal ühel oli omaette vastuvõetud kodukorrad, mis määrasid maavalitsuste üksikasjalise tegevuse ja korra, ei olnud senine kord mitte päris õnnelik, kuna see tõi esile nähte, kus ei olnud mingisugust ühtlust maavalitsuste töökorralduses. Näiteks veel senini on maavalitsustes erinevad osakondade arv ja nimetused, samuti ka ametnike koosseisud ja nimetused. Oleks aga loomulik, et eriti sellised põhilised küsimused oleks lahendatud ühtlaselt ja töökord rajatud ühtlasele alusele.

Maakonnaseadusega on jäetud palju küsimusi maavalitsuse töökorra lahendamata. See on ka loomulik, sest seadusega ei saa määritleda üksikasju ja asutuse sisemist korda. Töökord peab lahendama obligatoorselt terve rea küsimusi, mis seadusega määratud, kusjuures muidugi seaduses ei ole loetletud küsimused ja alad veel kõik, mis võiks töökord sisaldada, vaid loomulikult võib see sisaldada veel terve rea teisi küsimusi ja asjaolusid, mis vajalised võtta normeerimisele.

Esmajärjekorras peavad töökorras aga lahendamise leidma küsimused, millele suhtes seaduses on viide töökorradele. Asuksime ligemalt nende käsitlemisele ja analüüsimele.

Maakonnaseaduse § 72 p. 3 ja 125 näevad ette, et maakonnaomavalitsuste nimeta-

tavate ametnike ja teenijate ametisse nimetamine ja ametist vabastamine sünnib maavanema poolt, kuivõrd seadus ja maavalitsuse töökord ei määra teisiti. Siin tuleks maavalitsuse töökorraga ligemalt ära määrata, kuidas sünnib maavalitsuse ametnike ja teenijate ametisse nimetamine ja vabastamine. Tundub loomulikuna, et töökorraga see peaks ikkagi jäetama maavanema võimkonda, kusjuures maavanem enne ära kuulaks vastava osakonna juhataja — maanõuniku arvamuse, väljaarvatud muidugi juhud, kus eriseadusega on asi teisiti korraldatud, nagu teedeosakonna ja arstide personaali juures.

Maakonnaseaduse § 72 p. 13 järele kuuluvad maavanemale muud ülesanded, mis seadustega või maavalitsuse töökorraga on pandud maavanemale. Maavanema ülesannete loetelu on fikseeritud küllaltki üksikasjaliselt Maakonnaseaduse § 72, 13 punktis. Kas töökorda sisse võtta on jäänud üle veel ülesandeid, on küsitav, esialgsel pilgul seda igatahes ei tundu. Edaspidi ehk tegeliku elu kogemused toovad esile vajalise.

Põhjanev küsimus tuleb lahendada töökorras Maakonnaseaduse § 70 ja 91 ettenähtud osakondade arvu, nimetuse ja tööjaotuse osas.

Nagu varem juba tähendatud, senini ei ole ühtlust olnud maavalitsuste osakondade arvus, nimetustes ja tööjaotuses. Nagu ta kusagil pool välja on kujunenud aastate jooksul, nii on ta ka senini jäänud. See ei ole aga mitte õige ega otstarbekohane. Maakonnaomavalitsused on kõik lõpeks ühesugused ja ühtlased asutused, nagu vallaomavalitsused, linnaomavalitsused ja sellepärast peaks olema ühtlane ka nende sisemine korraldus ja konstruktsioon. Kuna maavalitsuste töö lähem korraldus ja juhtimine sünnib osakondade kaudu, siis osakonnad on õieti need, mis annavad aluse ja põhja maavalitsuse sisemisele töökorraldusele. Maakonnaomavalitsuste osakonnad peavad välja kujunema ülesannetest. Need ülesanded on loetletud seaduse § 8 tervelt 29. punktis.

Neid ülesandeid ligemalt analüüsides võime neid jagada teatud liikidesse. Kõigepealt valla- ja linnaomavalitsuste järelevalve kui üks tähtsamaid ja suuremaid ülesandeid. See ülesanne tuleb koondada ja ongi ka senini koondatud administratiivosakonda. Siis teede, sildade ja parvede korrastamine ning liiklemise seoses olevad ülesanded tulevad

koondada ühte — teedeosakonda. See osa maavalitsuse ülesandeist on senini olnud eriti omapärase ja isoleeritud seisukorras, kuna siin valitseb teatud dualism. See on tingitud sellest, et sellel osakonnal on oma eelarve, omad summad ja oma revisjon. See on õieti kujunenud Teedeministeeriumi kohapealseks allosakonnaks. Siin peaks maavalitsuste töökord ligemalt lahendama ka selle dualismi ja püüda võimalikult vältida maavalitsuse kui asutuse terviku lõhkumist. Teedeosakonnaga ligidases seoses on aga ehitusjärelvalve ja ehituse ülesanded, milliste täitmine on senini sündinud aga teistest summadest, kui teede ala korraldamine ja nimelt maavalitsuse enda eelarve kaudu. Selle peale vaatamata on välja kujunenud üks ühine osakond — teede- ja ehituseosakond, kuna ehitusküsimuste vähene hulk ei põhjusta luua eri osakonda.

Siis tuleb ülesannete grupp, mis käsitab sotsiaalseid küsimusi, mis haarab töö hoolekande ja tervishoiu alad. Need alad on senini mitmete maavalitsuste juures koondatud ühte sotsiaalosakonda, mis tundub ka kõige otstarbekohasemana.

Maavalitsuse sisemise ja välise majandamise küsimuste korraldamine tuleks koondada erilise majandusosakonna kätte.

Edasi hariduse, vabariiduse ja koolidega seoses olevad küsimused tulevad koondada haridusosakonda või maakoolivalitsusse.

Üle jääb veel toitlustamise ja põllumajandusega seoses olevad küsimused. Sõja järelaastatel oli maavalitsuste juures veel eri toitlus- ja rekvisitsiooni osakonnad. Normaalaegade saabudes need kadusid ja ei ole ka nende järgi vajadust. Põllumajandusega seoses olevad alad on Põllutöökoja arenedes kõik sinna peaaegu üle läinud, on jäänud senini maavalitsuste põllumajandusosakonna ülesannete hulka ainult veekomisjoni asjad ja kultuurtehniliste töödega seoses olevad küsimused. Tundub, et needki ülesanded on jäänud nagu mingisugused rudimentaarsed ollused kuidagi veel kogemata maavalitsuste juure ripnema. Maakonnaseaduse § 8 pp. 20 ja 21 on küll loetletud teatud ülesanded põllumajanduse alal, kuid suurem osa neist teostatakse juba paralleelselt kutselise omavalitsuse — Põllutöökoja kaudu. Kuigi põllumajandusse puutuvate ülesannete hulk on minimaalne, tuleks siiski jätta see osakond juba põhimõtte ja töö jaotuse otstarbekohasema korralduse pärast. Sellega oleks õieti kõik maakonnaomavalitsuste ülesanded kokku võetud kuude osakonda. Eriolukordades (sõja ajal jne.) võib neid vahest ehk suu-

rendada ja ümber korraldada. Tööjaotus osakondade vahel tuleb lahendada töökorrana juba üksikasjaliselt. Siin tuleb aluseks võtta ülesandeid, mis on loetletud Maakonnaseaduse § 8 kui ka senised maavalitsuse kokukordi, kus on piiritletud ülesanded osakondade vahel peenuseri. Raskusi võib tekitada Maakonnaseaduse § 92 ettenähtud ülesande täitmine, kus on antud töökorra lahendada millised asjad kuuluvad kollegiaalsele lahendamisele ja millised mitte.

Maakonnaseaduses on ette nähtud terve rida organeid, millede vahel tuleb jaotada ülesanded. Seal on täiskogu, maavolikogu, maavanem ja maavalitsus. Peale selle tulevad juure veel eri instituudid: maavalitsuse sekretär, omavalitsuste revident ja siis veel osakondade juhatajad. Kuidas täpselt piiritleda kõikide nende kompetentsi, ülesandeid ja võimupiire, see tuleb korraldada juhtnõu-ridega, eriti aga maavalitsuse töökorrana.

Töökorras tuleb siiski määrata üldjoontes asjad, millised kuuluvad maavalitsuse kollegiaalsele otsustamisele. Need võiks olla järgmised:

Maavalitsuse kollegiaalsele otsustamisele kuuluksid kõik küsimused, mille otsustamine on maavalitsusele kui kolleegiumile pandud vastavate seaduste, määruste ja juhtnõu-ridega. Eriti aga:

a) maakonnaomavalitsuse aasta eelarvete ja aruannete ning tegevuskavade koostamine ja vastuvõtmine ning maavolikogule kinnitamiseks esitamine.

b) maavolikogu arutamisele kuuluvate küsimuste ettevalmistamine ja vastavate ettepanekute tegemine;

c) kõik maakonnaomavalitsuse varade valitsemisega ja kasutamisega seoses olevad küsimused;

d) mitmesugustesse komisjonidesse ja mujale esindajate määramine;

e) maakonnaomavalitsuste asjas administratiiv-, kriminaalkaebuste tõstmine ja tsiviilnõudmistete esitamine;

f) rendihindade, üüride, ettevõtete ja muude seadmete ning tootmete hindade kindlaksmääramine, kui seda ei ole teinud volikogu;

g) kinnisvarade üüri ja rendilepingute sõlmimine, kui lepingu kestvus ei ületa 18 a.;

h) vallasvara kohta käivate lepingute sõlmimine, kuivõrd Rügi hangete seadus ei määra teisiti;

i) maakonnaomavalitsuse heaks võetavate maksude määramine vastavalt seadustele ja maavolikogu otsustele.

Need oleks peamised asjad, mis kuuluksid kollegiaalsele otsustamisele. Siia võiks juure tulla veel mõningad küsimused, mis on põhimõttelist laadi ja millised ei kuulu maavolikogu ega maavanema võimkonda. Peale selle aga peaks töökord kas või üldjoonteski ära märkima ülesanded, mis jäävad osakondade juhatajate lahendada.

Maakonnaseaduse § 118 p. 3 järele võidakse maavalitsuse töökorraga maavalitsuse sekretärile panna ülesanded. Maavalitsuse sekretär sel kujul nagu ta on sisse toodud Maakonnaseadusega on uudne ja nähtavasti Linnaseaduse eeskujul ka maavalitsustesse üle toodud. Tegelik elu näitab edapidi, milliseks kujunevad tema ülesanded, kuigi alul tundub, et temale alles peab ülesandeid leitama. Maavolikogu ja maavalitsuse protokollide pidamist üksi talle küll ei piisa. Mida temale aga veel töökorraga peale pannakse on raske öelda.

Analoogiliselt sellele näeb ette § 122 p. 4 samuti ka võimaluse omavalitsuse revidendile töökorraga võida peale panna veel teatud ülesandeid. Kuna seaduse samas paragrahvis küllaldaselt üksikasjaliselt on loetletud revidendi ülesanded, siis töökorra lahendada siin vaevalt midagi jääb. Küll peaks aga määrama töökord seda, et § 122 p. 3 ettenähtud maavalitsuse ja selle asutiste majandusliku tegevuse revideerimine revidendi poolt võiks sündida ainult maavanema korraldusel, vastasel juhul tekib selline ebanormaalne olukord, et alluv ametnik revideerib oma ülemusi.

Maakonnaseaduse § 126 viimane lõige näeb ette, et eriseadustes ja maavalitsuse töökorras on ette nähtud, millistel ametkottadel nõutakse suuremat haridust, erioskust, vastavat kutset või vastavate katsete õiendamist.

Senini on vastavate erikatsetega ja korraldustega nõutud teatud erioskuse oмамist vastavate maavalitsuse ametnikelt, eriti teedekapitali alal: maaõnenerilt, tehnikutelt, teemeistrilt, töökojameistrilt, autojuhtidelt jne.; kuid ka tervishoiu alal töötavalt personaalilt — maaarstilt, jaoskonnaarstidelt, ämmaemandatelt, õdedelt jne.; edasi põllumajanduse alal — kultuurtehnikult. Maakonnaseadus näeb ette samuti terve rea nõudmisi teatud ametnike kohta, nagu maavanema, maanõunike, maavalitsuse sekretä-

ri ja valdade revidendi kohta. Jääks järele veel raamatupidajad, kassapidajad, asjaajajad, masinakirjutajad ja mõned teised. Kas ka nendelt töökorraga nõuda eriharidust, kutset või teatud katsete õiendamist, seda on praegu raske öelda, senini seda küll tehtud ei ole. Võib olla tulevikus tuleks ehk nõuda ka asjaajajailt teatud hariduslikku ja erioskuslikku staaži või lahendub see vastava administratiivala kooli ellukutsumisega, millest juba korduvalt on kõnet olnud, kuid milline küsimus pole kaugemale nihkunud. Nüüd kerkib ta aga uuesti üles ja nõuab selgitamist ja lahendamist.

Maakonnaseaduse § 129 näeb ette, et maavalitsuse ametnike ja teenijate ülesanded määrab maavanem, kuivõrd vastavais seadustes või maavalitsuse töökorras ei ole määratud teisiti.

Kõigepealt siin tuleks töökorraga lahendada üldse maavalitsuse ametnike nimetuste — nomenklatuuri küsimus kõikide maavalitsuste kohta ühtlaselt. Senini on küll Siseministeeriumi juhtnõõridega seda katsutud teha, kuid ikkagi ei ole maavalitsuste ametnike koosseisude nimetused kaugeltki ühtlased. Ülesannete loetelu tuleb üldjoontes ära märkida töökorras, kuid üksikasjalik ja tegelik jaotus ja korraldus tuleb jätta maavanema hooleks.

Maanõunike ja maavalitsuse kinnitatavate teenijate ja ametnike puhkeaja määramine tuleb jätta maavanema ülesandeks, kusjuures ta kuulab ära vastava osakonna juhataja — maanõuniku arvamise (Maakonnasead. § 138).

Maakonnaseaduse § 139 neljandas lõikes ettenähtud ametnike puudumise põhjuste hindamine tuleb jätta maavanema ülesandeks. Siin teisiti seda töökorraga määrata ei oleks vast otstarbekohane, kuna see tekitaks asjatut killunemist ja laiali valgumist.

Eelpooltoodud oleks üldjoontes kõik need küsimused, millised peaks tulema lahendamisele maavalitsuse töökorraga. Siia võib lisanduda veel ühed või teised, kuid kõiki üksikasju igatahes lahendada ja korraldada töökorraga on võimatu. Suur osa küsimusi kerkib üles tegelikul seaduse rakendamisel ja nende korraldamine ja lahendamine sünnib juba vastavate määrustega, juhtnõõridega ja ringkirjadega.

Koha ja kinnistusüksuste nimede korraldamisest.

E. Dolf.

1. mail 1938 jõustus Riigihoidja poolt dekreedina 19. aprillil 1938 antud Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seadus.

Kolm aastat tagasi, kui anti Perekonnanimede korraldamise seadus, oli selle seaduse andmise peamiseks motiiviks soov vabaneda võõrapärastest perekonnanimedest, mis tekitasid väärarusaamist meie omakultuurist ja rahva omapärast. Kuid sama tarve on meil vabaneda ka võõrapärastest kohanimedest ja võõrapärastest kinnisvarade nimedest, kuna Eesti maakaart eriti mõnes piiräärses osas jätab mulje, nagu oleks Eesti praegu veel mõne naaberrigi provintis. Nendest asjaoludest on peamiselt tingitud ülemal tähendatud seaduse andmine, kuid ühtlasi tahab seadus luua kindla korra üldse haldusüksustele, küladele ja alevikele ja muile asulaile, samuti kinnistusüksustele nimede andmiseks ning nende nimede muutmiseks, mille ala seni oli täiesti korraldamata.

Kohanimede korraldamine.

Mis puutub kohanimede korraldamisse, siis seadus näeb ette korra linnadele, maakondadele, valdadele, alevikele ja küladele nimede andmiseks ja tarbe korral nende nimede muutmiseks, misjuures linnadele ning maakondadele nimede andmise ja nende nimede muutmise otsustamine on antud Vabariigi Presidendi võimkonda, kuna teiste kohanimede korraldamine on jäetud Siseministri poolt määratud tähtpäevaks teevad linnavalitsused Siseministrile ettepaneku linna nime muutmise asjas, lisandades ettepanekule linnavolikogu arvamuse.

Siseministri poolt määratud tähtpäevaks teevad linnavalitsused Siseministrile ettepaneku linna nime muutmise asjas, lisandades ettepanekule linnavolikogu arvamuse. Samuti teevad maavalitsused Siseministri poolt määratud tähtpäevaks kindlaks, misuguste maakondade, valdade, külade ja alevike nimed kuuluvad muutmisele, ja kuulunud ära vastava vallavolikogu arvamuse, esitavad Siseministeriumile ettepaneku nimede muutmise asjas. Maavalitsuse ettepanekule lisandatakse vastavate vallavolikogude arvamused.

Maareformi teostamisel endiste mõisade asemele tekkinud asundused nimetab Siseministerium küladeks ja annab neile nimed vastava maavalitsuse ettepanekul.

Uuesti tekkinud asulad nimetab Siseministerium küladeks või alevikeks ja annab neile nimed vastava maavalitsuse ettepane-

kul või, kui asula on rajatud Põllutööministeriumi poolt — Põllutööministeriumi ettepanekul.

Ühtlasi on seaduses püstitatud nõue, et linnade, maakondade, valdade, külade ja alevike nimed peavad olema eestipärased ja nad ei või olla labase tähendusega ega halva kõlaga. Nimed võidakse jätta muutmata, kui need omavad positiivset tähtsust Eesti ajaloo seisukohalt.

Ühenduses kohanimede korraldamisega on püstitatud ka nõue, et avalikkude platside, tänavate ja muude avalikkude paikade nimed nii linnades kui ka suvitus- ja ravituskohtadeks tunnustatud kohtades maal peavad olema eestipärased ja et nad samuti ei või olla labase tähendusega ega halva kõlaga. Tänavate, platside ja muude sarnaste avalikkude paikade nimed, mis ei vasta tähendatud nõudeile, kuuluvad muutmisele Siseministri poolt määratava tähtaja kestel, misjuures nimede muutmise otsustavad vastavate linnade ja valdade volikogud. Volikogude tähendatud otsused kuuluvad järelevalveasutise kinnitamisele.

Kinnistusüksuste nimede korraldamine.

Mis puutub kinnisvarade nimede korraldamisse, siis siin on mõeldud ainult ieesesivate hüpoteegiüksuste nimesid. Seadus püstitab ka nende kohta nõude, et nad peavad olema eestipärased ja peale selle peavad nad vastama eesti õigekirjutuse eeskirjadele, misjuures kinnistusüksuste nime andmise otsustab omaniku soovil kinnistusüksuse asukoha linnapea, linnavanem või vallavanem.

Kinnistusüksuste nime muutmise omaniku soovialdusel otsustab samuti kinnistusüksuse asukoha linnapea, linnavanem või vallavanem.

Omaniku soovialdusel kinnistusüksuse nimi muudetakse, kui: 1) kinnistusüksuse nimi on võõrapärane; 2) kinnistusüksuse eestipärasel nimel on labane tähendus või halb kõla; 3) sama linna või valla piires on mitu samanimelist kinnistusüksust; 4) omanikul on mõni muu kaaluv põhjus kinnistusüksuse nime muutmiseks.

Sooviavalduses palutud nimeks ei või olla võõrapärane nimi, või nimi, millel on labane tähendus või halb kõla, või nimi, mis esineb sagedasti sellesama linna või valla piires.

Kinnistusüksuse nime muutmise soovialduses tähendatakse: 1) kinnistusüksuse

omaniku nimi ja perekonnanimi või kui kinnistusüksus kuulub juriidilisele isikule, siis selle nimi; 2) kinnistusüksuse senine nimi, asukoht ja kinnistusnumber; 3) millisel põhjusel soovitakse muuta kinnistusüksuse nime; 4) soovitud uus nimi. Sooviavaldusele lisandatakse: 1) teatis kinnistusregistrist kinnistusüksuse nime, aukoha ja omaniku kohta; 2) 10 krooni kinnistusüksuse nime muutmise kuludeks.

Kinnistusüksuste omanikele on tehtud see hõlbustus, et 2 aasta kestel käesoleva seaduse maksamahakkamisest on kinnistusüksuse nime eestistamine ja nime muutmine selle labase tähenduse või halva kõla pärast vaba igasugustest maksudest.

Linnapea või linnavanema eitava otsuse peale kinnistusüksuse nime muutmise asjas võidakse kaevata Siseministrile 1 kuu jooksul, arvates otsuse teadaandmise päevast.

Samadel alustel ja samal tähtajal võidakse kaevata vallavanema otsuse peale maavalitsusele.

Kaebus kirjutatakse vastavalt Siseministri või maavalitsuse nimele ja esitatakse linna- peale, linnavanemale või vallavanemale, kelle otsuse peale kaevatakse. Viimane saadab kaebuse ühes asjassepuutuva materjaliga vastavalt Siseministeeriumile või maavalitsusele 7 päeva jooksul, lisandades kaebusele oma seletuse.

Siseministri ja maavalitsuse otsused on lõplikud ja nende peale ei ole edasikaebust.

Ärakiri kinnistusüksuse nime muutmise jõustunud jaatavast otsusest saadetakse vastavale kinnistusametile kinnistusüksuse muudetud nime sissekandmiseks kinnistusraamatusse, Põllutöoministeeriumi Katastriametile ja kinnistusüksuse omanikule. Peale selle saadetakse ärakiri Siseministri ja maavalitsuse otsusest kinnistusüksuse asukoha kohalikule omavalitsusele.

Kinnistusüksuste eestipärased nimed, mille kirjutusviis kinnistusraamatus ei vasta eesti õigekirjutuse eeskirjadele, parandatakse kinnistusüksuse omaniku sooviavaldusel kinnistusüksuse asukoha linna- peale, linnavanema või vallavanema otsusel ühistel alustel ja korras kinnistusüksuste võõrapäraste nimede muutmiseks.

Kinnistusüksuste nimede sundeestistamise kord.

Need võõrapärased kinnistusüksuste nimed, mis 2 aasta jooksul 1. maist 1938. a. arvates ei ole kinnisvarade omanike poolt vabatahtlikult eestistatud, kuuluvad juba eestistamisele sundkorras. Sundeestistamine

toimub sel teel, et kinnisvara asukoha linna- ja maavalitsused teevad Siseministri poolt määrataval tähtajal kinnistusraamatute järgi kindlaks, missuguse kinnisvarade nimed kuuluvad eestistamisele, ja võimaluse korral ära kuulates kinnistusüksuse omaniku soove ja arvamust, koostavad sundeestistamisele kuuluvate kinnistusüksuste nimede nimestiku ühes uuesti määratavate nimede äratähendamisega. Pärast tähendatud nimestiku läbi vaatamist Kohanimede Nõukogus, otsustavad linna- ja maavalitsused määrata kinnistusüksustele eestipärased nimed ning teatavad sellest omanikule edasikaebuse tähtaja äratähendamisega.

Muutmata võidakse jätta nime, mis omab positiivset tähtsust Eesti ajaloo seisukohalt.

Kinnistusüksuse uueks nimeks ei või määrata võõrapärast nime või nime, mil on labane tähendus või halb kõla, või nime, mis esineb sagedasti sellesama linna või valla piires.

Ühe kuu kestel, arvates otsuse teadaandmise päevast, on kinnistusüksuse omanikul õigus kaevata Siseministrile linna- või maavalitsuse otsuse peale. Kaebus esitatakse ülemtähendatud korras.

Siseminister otsustab: 1) jätta kaebus tagajärjeta ning kinnitada linna- või maavalitsuse otsus; 2) tühistada linna- või maavalitsuse otsus nime muutmise asjas, kui kinnistusüksuse nime muutmise vajadus ei ole põhjendatud, või 3) muuta kaevatud otsus ja määrata kinnistusüksusele eestipärane nimi omal äranägemisel, kui nime muutmise vajadus on põhjendatud, kuid linna- või maavalitsuse poolt määratud nimi ei ole küllalt kohane.

Siseministri otsus on lõplik ning selle peale ei ole edasikaebust.

Kui linna- või maavalitsuse otsus kinnistusüksuse nime eestistamise asjas on jõustunud kaebuse mitte-esitamise tõttu või kui Siseminister kinnitab linna- või maavalitsuse otsuse või annab kinnistusüksusele eestipärase nime omal äranägemisel, saadab esimesel juhul linna- või maavalitsus, teistel juhtudel Siseministeerium ärakirja otsusest kinnistusametile kinnistusüksuse muudetud nime sissekandmiseks kinnistusraamatusse, Põllutöoministeeriumi Katastriametile ja kinnistusüksuse omanikule. Peale selle saadetakse ärakiri Siseministri ja maavalitsuse otsusest kinnistusüksuse asukoha kohalikule omavalitsusele.

Kinnistusüksuste eestipärased nimed, mille kirjutusviis kinnistusraamatus ei vasta eesti õigekirjutuse eeskirjadele ja mis ei ole pa-

randatud kinnistusüksuse omaniku sooviavaldusel 2-aastase tähtaja kestel, parandatakse vastavalt linna- või maavalitsuse poolt samadel alustel ja korras, kui toimub kinnistusüksuste nimede sundeestistamine.

Kinnistusüksustele nimede andmise kord.

Kui olemasoleval kinnistusüksusel puudub nimi kinnistusraamatus, annab kinnistusüksusele nime kinnistusüksuse asukoha linnapea, linnavanem või vallavanem kinnistusüksuse omaniku sooviavaldusel, misjuures antav nimi ei või olla võõrapärane, labase tähendusega või halva kõlaga ega või esineda sagedasti sellesama linna või valla piires.

Kinnistusüksuse nime võtmise sooviavalduses tähendatakse: 1) kinnistusüksuse omaniku nimi ja perekonnanimi või kui kinnistusüksuse omanikuks on juriidiline isik, siis selle nimi; 2) kinnistusüksuse asukoht ja kinnistusnumber; 3) soovitud nimi.

Sooviavaldusele lisandatakse teatis kinnistusraamatust, et kinnisvaral puudub nimi.

Kui kinnistusüksusele nime andmiseks on eelpool tähendatud takistusi, jätab linnapea, linnavanem või vallavanem sooviavalduse tagajärjeta, millest teatatakse sooviavaldajale.

Linnapea või linnavanema eitava otsuse peale võidakse kaevata Siseministrile 1 kuu jooksul, arvates otsuse teadaandmise päevast. Kaebus esitatakse ülemal tähendatud korras. Samadel alustel ja tähtajal võidakse kaevata vallavanema otsuse peale maavalitsusele.

Siseministri ja maavalitsuse otsused on lõplikud ning nende peale ei ole edasikaebust.

Ärakiri nimeandmise jõustunud jaatavalt otsusest saadetakse kinnistusametile kinnistusüksuse nime sissekandmiseks kinnistusraamatusse, Põllutöoministeeriumi Katastriametile ja kinnistusüksuse omanikule. Peale selle saadetakse ärakiri Siseministri ja maavalitsuse otsusest kinnistusüksuse asukoha kohalike omavalitsusele.

Uue kinnistusüksuse loomisel võidakse see kinnistusüksus kinnistusraamatusse kanda ainult selle nime all, mis talle antud kinnistusüksuse asukoha linnapea, linnavanema või vallavanema või Põllutöoministeeriumi poolt isiku ettepanekul, kes taotleb kinnistusüksuse kinnistamist enda nimele.

Eelpool tähendatud nime saamiseks esitatakse sooviavaldus kinnistusüksuse asukoha linnapeale, linnavanemale või vallavanemale.

Kui uue kinnistusüksuse rajajaks on Põllutöoministeerium, annab nime Põllutöoministeerium, kuulates ära kinnistusüksuse asukoha linnapea, linnavanema või vallavanema arvamuse.

Kohanimedele Nõukogu.

Ühenduses koha- ja kinnisvarade nimede korraldamisega kerivate küsimuste igakülseks läbiarutamiseks on nähtud ette Siseministeeriumi juures nõuandva asutisena Kohanimede Nõukogu, kelle ülesandeks eriti on koha- ja kinnisvarade nimede korraldamise alal üldiste põhimõteteliste küsimuste selgitamine ja kaalumine ning koha- ja kinnisvarade nimede korraldamise alal antavate määruste ning juhtnõuade kavade läbivaatamine.

Kohanimedele Nõukogu koosolekud kutsutakse kokku Siseministri korraldusel tarviduse järgi või vastava ministeeriumi nõudmisel.

Puukatuste värvimisest kodukaunistamise hoogtööna.

A. Kruus.

Kodukaunistamise töö, eriti aga puukatusete värvimine, peaks meil, kui arvestada praegu sel alal käimas olevat propagandat, võtma lähematel kuudel eriti suurt hoogu. Vallavalitsuste kaudu on selgitatud, et üksi Harjumaal sajadtuhanded ruutmeetrid katusi soovitakse veel eeloleval kevadel suvel üle värvida. Selle hulgas pole arvestatud neid katuseid, mida võiks värvida, kuid mille värvimiseks omanikud pole soovi ega nõusolekut avaldanud, kuigi neile on antud

lootust tasuta värvimulla saamiseks. On aga arvata, et ei suudeta rahuldada kõiki ülesantudki värvida soovijaid tasuta värvimullaga, mis on ka arusaadav, sest värvida tuleks ikkagi tohtu suur pindala. Kui aga jätaks värvida soovijad toetusest värvimulla näol ilma, siis annaks selle lubamine pigem küll eitavaid tagajärgi, kui et ergutaks talupidajaid tööd ette võtma omalkäel. Talupidajate suurema osa juures ei taha edeneda puukatuste värvimine, kuigi nad kõnelustel

pooldavad katuste värvimist ilu ja vastupüüvuse suhtes. Mis on siis selle põhjuseks?

Püüan alljärgnevalt anda edasi kokkuvõtete neist tähelepanekuist, mida olen kogunud oma ümbruskonnas ja neist mõttevahetustis, mis on mul olnud sel alal kohalikkude talupidajatega, mis võiksid ka olla kohaldatavad kogu maa kohta.

Peamiseks põhjuseks, miks ei värvita katuseid, on tööjõu puudus taludes. Niipea kui ilmastik jõuab sinnamaale, et võiks värvimistega alustada, algab talupidajatel üks lõputu kiire põllu- ja heinatööga ja vilja koristamise ning peksemisega. Ning see kiire kestab seni, kuni ilmastik on jõudnud sinna, kus pole enam võimalik värvimisi ette võtta. Möödunud suvel oli juhus panna tähele sajaolu, kus vallavalitsusel tuli palgata paariks päevaks tööse hobusemees saepuru, lauda- ja liiva vedamiseks koolimaja remonttööde juurde, ja kus sel puhul tuli teha päris tööst pingutust selle hobusemehe saamiseks, kuigi pakutav tasu oli korralik. Inimestel kellelgi polnud aega. Ja seda aega ei leidu kellelgi ka katuste värvimiseks, kuigi ollakse teadlik värvimise kasus.

On tähelepanuväärne, et meie talumees on hakanud pooldama teatud mõttes kergemat läbisaamist. Nii paljudes valdades pooldatakse kergemate rahaliste maksude tasumist, selleasemel, et võtta talveti osa küttepuude veost vallamajadele ja koolimajadele. Ollakse ka harjunud maksma rahas igal sügisel viljapeksu eest garnituuri omanikule peksuraha, milline kulu on igal talupidajal saanud endastmõistetavaks kohustuseks, olgu see talupidaja nii kehv või kokkuhoidlik kui tahes.

Teiseks väga tähtsaks põhjuseks katuste värvimise loidusele on talupidajate oskamatuse. Üksikud talupidajad, kes seni on värvunud katuseid ja laudseinu, on hankinud oma teadmised siit-sealt ajakirjadest ja tutvustamisbrošüüridest, kuigi ometigi on töö väga mitmel ebaõnnestunud, kuna nad kas jätsid täitmata mõned olulised nõuded, või julgesid omapead retsepti või värvimisviisi muuta. Seetõttu ka, kas läks värvimine liiga kalliks, või ei õnnestunud töö oma headuselt. Need mõlemad juhud kohutavad kõiki teisi talupidajaid tagasi värvimistöödele asumast ja sellepärast ei ole need mõned üksikud punased katused ja seinad mitte ergutavaks eeskujuks teistele, vaid vastupidi otsegu hoiatusplakateks.

Kui päris erapooletult hindame keskmise talupidaja algatusvõimet värvimistööks tarvilikkude teadmiste hankimiseks kirjandusest või kursustelt, värvimiseks vajalikkude

materjali ja abinõude muretsemiseks, aja varumiseks ja tegelikule tööle asumiseks keset kiireid talutöid, siis peame vastuvaidlematult jõudma selgusele, et enamusel talupidajaist jääb värvimistöö ette võtmata, kuigi põhimõtteliselt ollakse nõus värvimisega ja sellega seotud kulude kandmisega.

On omaette küsimus veel värvimisainete ja värvimisabinõude (pritsi või pintsli, keedunõu, riiete) muretsemine. Oleme alustanud katuste värvimise hoogtööd, kuid kohalikest kauplustest ei ole veel praegu saada värvimisaineid. Kust peab aga talupidaja neid minema ostma? Kas aga võib äri värvimisaineid üldse tellidagi, kui pole veel selge, kas üldse või kui suurel määral värvimine hoogu võtab? Kui aga talupidajal pole kohalikest kauplusest värvi käepärast saadaval, lööb ta kergesti juba peale esimest järelepärimist kogu asjale käega ja jätab küsimuse vähemalt üheks aastaks edasi.

Järgnevalt kerkib esile värvimise tööriista küsimus. Peab see olema pintsel või prits? Ja jälle — kust neid hankida? Kuigi see näib pisiasjana, ometigi on sellestki küsimusest üleminek tegelikus töös raske otsustada. Pritsiga värvimine olevat tulusam (töö jõudsam ja värvikulu väiksem) kui pintsliga värvimine, kuid pritsi soetamine on omaette kulu, mis võib oma suuruselt ulatuda koguni kogu katuste värvimise muu kuluni. Pealegi jääks prits peale värvimise lõpetamist kasutult seisma, kui teda ei tule kasutada talus viljapuude pritsimiseks. Paljud talupidajad ei pea kuigi tihedat sidet oma ümbruskonnaga, mispärast ei või olla suurt usku liitumistele ühise pritsi ostmiseks; pealegi kardetakse sel puhul, et prits jääb kasutult seisma. Katuseid oleks aga värvida kava kohaselt sedavõrd palju, et neid pritsi tuleks muretseda nimetamisväärsel hulgal.

Lõpuks teeb veel tüli abinõude leidmine värvi sulatamiseks ja keetmiseks. On kerge öelda (nagu seda kursustel on tehtud) — võetagu selleks mõni vana pada, kuid kodukaunistamise hoogtöö ajajärgul ja Allveelaevastiku tarvis vanaraua kogumise ajal ei tohitaks jääda sarnase jutu juurde. Lõpuks peab ikkagi võtma tarvitusele mõne igapäev majas kasutamisel oleva suurema plekk-pesuvanni või metall-keedunõu ja selle värviga ära rikkuma. Olen näinud neid nõusid peale tarvitamist, ei ole kerge neid puhastada, ning tsinknõusid ei saagi päris puhtaks. Kui veel arvestame, et värvija seljas lähevad värviga päästmatult rikked ühed tööriided, siis jõuame kahjude kokkuvõteteni, mis toob kaasa värvimise töö teostamine.

Kõik need ülaltoodud asjaolud on olnud põhjuseks, et värvimine ei ole võtnud soovitatavat hoogu, ega arvatavasti kahjuks ei võta ka tulevikuski, kuigi asjale ei seista vastu ei põhimõtteliselt ega ka kulu seisukohalt. Takistuseks ei ole mitte sedavõrd rahalise kulu kartus, kui just töö enda teostamise üksikasjad ja viis. Sellepärast peame leidma kogu tööle uued alused, uue kuju, peame ümber kujundama kogu selle suure töö läbi viimise süsteemi.

Selle uue süsteemi leidmiseks aga ongi meil endil eeskujusid. Meie talumees ei tee enam ise võid, vaid seda teeb temal piimatallitus; meie talumees ei vii ise kanamune turule, vaid annab need ära munapunkti; meie talumees ei tapa ise sigu ega vasikaid, vaid saadab need sageli otse koduõuelt elusalt tapamajasse; meie talumees ei peksa enam oma lihaste jõul rehte, vaid laseb omale tallu sisse sõita mehaanilisel jõul töötava masina; paljudele talumeestele tuuakse kevadeti kunstväetis autol otse õue. Kas sellepärast on meie talumees laisk, saamatu — et ta seda kõike ise ei tee, vaid selleks kõigeks kulutab. Ei, talumees teab, et ta selleks kõigeks kulutab, kuid ta teeb seda kõike sellepärast, et nii on meie elujärg, et nii on tõepoolest ka majanduslikult tulusam.

Aga kui meie tahame värvida sajadtuhanded ruutmeetrid katust, kas on siis majanduslikult tulus igal üksikul talumehel hakata üksikult soetama värvimisabinõusid, värvimisaineid, hakata primitiivsete abinõudega segama-sulutama värvi ja seda samal primitiivsel kombel lihaste jõul katusele asetama? Kas on tal seejuures sama oskust oma tööks, milline oskus on piimatallituse juhatajal, munapunkti juhatajal, tapamaja peekonmeisteril? On selge, et kodune värvimisviis ei saa olla majanduslikult tasuv oma asjatundmatult korraldatud pisitööstusliku laadi tõttu. Sellepärast peaks ka tööd keskkohast korraldada ja ergutav asutus töös valima teise, asjatundlikult korraldatud, suurtööstusliku tööviisi.

Praktilisest küljest see peaks osutama päris lihtsaks, kui aga selles jõutaks põhimõttelisele seisukohale. Tuleks soetada vastavad värvimis-armatuurid. Selleks võetagu kergeveoauto, monteeritagu sellele peale õliküttega töötav värvikeetmise paak, värviprits küllaldase pikkusega vooliku otsas, redel ja väike mootor värvi pritsi surumiseks. Sarnase värvimisauto tööliiskonna moodustaksid vaid 2 inimest: üks all autojuhtimiseks ja värvipritsi reguleerimiseks ning teine üleval redelil värvijoa juhtimiseks värvipritsist ka-

tusele. Värvide keetmise-segamise paake peaks olema õieti kaks: ühest värvitaks ja teisest mehaaniliselt töötav segaja segaks ja valmistaks värvi ette. Enamuses on maahoonete ümbrus lage ja vastava seadeldisega redeli puhul (redel toetuks ainult alumise otsaga autole) oleks autol võimalik otse kas või värvimise ajal aeglaselt edasi liikuda. Loomulikult oleks sarnase armatuuri tööjõudlus väga suur ja sellepärast ei tuleks neid ka kuigi palju muretseda.

Kas aga oleks sarnasel armatuuril küllaldaselt tööd ja sedavõrd tihedalt asustatud taludes tööd, et tema soetamine ja töö end tasuks? Sellele küsimusele võib julgesti vastata, et oleks tööd. Näiteks, väikeses Kuimetsa vallas soovitakse katust värvida üle 30.000 ruutmeetri. Kui arvata, et värvaine katuse ruutmeetrile maksaks 7 senti ja töö-kulu (autokulud, meeskonna palk, värvi kuumendamine) 3 senti, siis selle hinna juures (kokku 10 senti ruutmeetrilt) kindlasti kasvaks veel ülesantud katuse pind. Sest, nagu öeldud, on taluperemehed pea kõik nõus kulude kandmisega, hoiduvad aga värvimisest kodusel teel. Eelpool toodud katusepinna juureski tuleks Kuimetsa vallalt ainuüksi jooksvaid kulusid 900 krooni. Kui aga arvestame, et Kuimetsa vald moodustab ainult 1,23%-lise osa (elan. arv) Harju maakonnast, siis võiks kogu töötasu Harjumaal arvestada ümmarguselt 70.000 kroonile. Näeme, et jõuame päris reaalselt arvestustega summadeni, millede suurus sunnib meid tõsiselt kaalutlema, mil viisil meie neid suuri kulutusi majanduslikult kasulikumalt võiksime teha.

Aga eks olegi eelpool kirjeldatud tööviis ehk koguni mitmekordselt majanduslikult tulusam kodusest värvimisest. Sest, jäävad ära igasugused kõrvaltööd enne ja pärast värvimist, värvimisabinõude soetamise kulu, riiete ja abinõude riknemine ja lõpuks kahju koduse asjatundmatuse tõttu, mis kulu ei või ka kuigi väheseks hinnata. Talumehel langeks ära igasugune hool, tal jääks üle ainult maksta raha, enne kui auto õuelt naabriõue sõidab, või anda kohustus raha tasumiseks teatud tähtaegadel.

Suветi, kuiva ajaga, on ka meie teede seisukord sedavõrd rahuldav, et sellest seisukohast peaksid värvimata jääma ainult mõnede üksikute küladega või talude katused. Kuid kodukaunistamise seisukohast oleks sel ajaolul vähe tähtsust ja need talumehed juba paratamatult peaksid leppima seega, et neil tuleks kodusel teel katuste värvimisele asuda.

Lõpuks olgu tähendatud, et eelpool kir-

jeldatud auto oleks peale väikest ümberseadmist väga hästi sobiv tulekaitse abinõuna, kuna temale on juba monteeritud veeamid, redel ja mootor, ning vooliku ja pumba vahetamise korral osutuks ta päris tõhusaks abinõuks kahjutulede kustutamisel. Aga see polegi ka enam oluline, sest ta täidaks ka ilma viimati mainitud ülesandeta oma kohustused katuste värvimise tööga ja kindlasti jõuaks end ka sellasena amortiseerida.

Meil on ees kodukaunistamise alal suur töö. Igaüks meist peab sellele suhtuma suure

kohuselundega ja tegema kõik, et see töö võtaks võimalikult õigetal alustel võimalikult suurt hoogu. Sellest kohusetundest juhituna pean ka mõeldavaks eeltoodud mõtete ja ettepaneku avaldamise. Püüame vältida olukorda, et tulevikus võidaks meile etteheiteid teha kodukaunistamise hoogtöö majanduslike aluste suhtes. Iga üleliigselt raisatud töötund, värnitsa ja värvimulla kilo on kahju, millest peame hoiduma meie rahvamajanduslikkudes huvides.

Vallaomavalitsuse eelarve koostamisest.

A. Siim.

Eelarve on vallaomavalitsuse majandusliku tegevuse aluseks. Väiksematki majapidamist ei tohi korraldada kavatult, vaid alati peab nägema ette ja arvestama tarvidustega pikemaks ajaks. Eriti maksab see nõue vallaomavalitsuse majapidamise kohta, millepärast on valla eelarve koostamise juures esimeseks reegliks, et ei tule lähtuda ainult jooksva aasta tarviduste rahuldamisest, vaid eelarve peab kujunema kindlaks lüliks vallaomavalitsuse majapidamise eesmärkide saavutamise alal pikema aja kestel. Kuigi keskasutiste poolt on viimasel ajal korduvalt toonitatud valdade majanduskavade koostamise vajadust, toimub suuremas osas valdades majapidamine ikkagi veel ilma kindla kavata. Nii määratakse peatulu — kogukonnamaksu normid — täpselt nii kõrged, kui see on vajaline eelarve kohuslike kulude katmiseks. Et aga samas vallas juba mõne aasta pärast tuleb asuda uue koolimaja ehitamisele, selle asjaolu pärast ei tunta ennem muret, kui seistakse paratamata ees. Edasi tahetakse mõnel pool ehitada ja korraldada vaid laenuga. Saavutataksegi ajutiselt seda, et kogukonnamaksu tõstmine paari krooni võrra jääb ära, kuid hiljem annab see asjaolu end seda valusamini tunda. Olgu siinkohal lühidalt mainitud, kuidas sellise majapidamise tagajärjel üks vald väga suurde raskustesse sattus. 1926. a. asuti ehitama koolimaja, milleks peale riikliku laenu tehti veel vekslilaenusid erapankadelt ja isikutelt. Vekslilaenu on tänini kustutamata ja kuna neilt kogu aeg on makstud 7—8% aastas, siis on selle aja jooksul vald kannud juba protsentide näol terve laenu summa. 1936. aastal asuti ehitama teist koolimaja ja kuna ka selleks polnud kogutud omakapitale, siis

käidi vana rada: laenati niipalju kui võimalik, ettevõtjatele jäeti arved tasumata ja äridest võeti paarikümnetuhande krooni eest kaupa võlgu. Lõpuks kuhjus kohustus juba üle 100.000 krooni ja kuna kogu aeg on selles vallas uhkustatud asjaoluga, et nad ehitavad suuri koolimaju, ilma et kogukonnamaksu normi suurendaksid, siis tuli neil nüüd kogukonnamaks tõsta 5 krooni pealt 20 kroonile isikult. Peaks olema selge, et maksnikul olnuks vastuvõetavam ja vallaomavalitsusele majanduslikult tulusam, kui kogukonnamaksu norm olnuks kogu aeg ühtlaselt näit. 10—12 krooni aastas. Eeltooduga ei propageerita mingit sibilikku maksude kõrgendamist, vaid tahetakse öelda, et maksud tulevad hoida enam-vähem ühtlasel tasemel ja nende kõrgendamine on paratamatu, kui vallaomavalitsuse majanduslik huvi seda nõuab.

Vallaseaduse § 116 kohaselt võib vallavalikogu määrata kogukonnamaksu kas kõigile maksnikele võrdse või liigitatult maksnike jõukuse järgi. Eelarve seisukohalt tuleb eelistada liigitamist, sest mitteliigitamise puhul käiks kogukonnamaksu tasumine osale maksnikest üle nende kandejõu ja jääks selletõttu laekumata.

Eelarve koostatagu realselt ja sellesse ei ole lubatud võtta kahtlasi tulusid. On lubamatu, et tehakse vigu tulude ja kulude arvatlustes, et aga saavutada eelarve näilist tasakaalu. Vallaomavalitsuse arvepidamise määruse § 71 põhjal ei tohi eelarvesse võetud maksutulude määrad olla suuremad kui vastavad maksutulud makseraamatute kokkuvõtete järgi. Kuna osa maksutulusid jääb alati saamata, siis tuleks üldreeglina eelarvesse kalkuleerida maksutulud väiksemate

na, kui seda näitavad maksnikkude nimekirjad. Igal juhul ei tule võtta eelarvesse tuludena ülesse varematest aastatest saadajäänud maksuvõlgasid, s. o. summasid, mis on pearaamatus arvestatud eelarve tulu võlgade arvel.

Eelarve koostamisel peetagu kinni kindlaksmääratud nomenklatuurist (RT 1938, 10, 84). Nomenklatuuri muutmine ei ole lubatav. Tulud ja kulud, milliste nimetused nomenklatuuris puuduvad, paigutatagu nende peatükkide, lürite, paragrahvide ja punktide alla, millele nad sisult on sarnased. Kuigi eelarve nomenklatuur on juba küllalt detailne, luuakse kohtadel siiski veel juurde õige ohtralt uusi paragrahve, ilma et selleks mingit vajadust oleks. Toon siin mõned näited: Kulude peat. II § 7 alla paigutatakse kirjutusmasina ostmine, olgugi et vallasvarade soetamiseks on sama peat. § 6; peat. V lit. C § 13 alla paigutatakse koolimaja ümberehituse plaani valmistamine, mida võib aga paigutada sama peat. ja lit. § 5 p. 5 alla; teisel aga peat. V lit. C § 13 all esineb kõrvalhoone ehitamine või uue koolimaja ehitamine, milleks on aga erakorraliste kulude § 3; peat. V lit. C § 14 all esinevad internaadi kulud, mis tulnuks jaotada § 1, 2, 5 ja 6 vahel; peat. VI lit. A § 3 alla paigutatud hoolealuste isikute matmine, sama peat. ja lit. § 4 alla hoolealuste arstiabi ja § 5 alla ajutised ja ühekordsed toetusrahad tulnuksid paigutada kõik sama peat. ja lit. § 1 p. 1 alla; peat. XI § 5 alla paigutatud riigimaksu hoiusummadelt polnuks vaja üldse võtta eelarvesse, sest riigimaks arvatakse hoiuse %-%-dest maha, ilma et siin tekiks eraldi tasumistoimingut eelarve korras; peat. XI § 6 alla paigutatud porto hoiusummade ülekandmisel tulnuks paigutada peat. II § 4 p. 2 alla. Selliselt uute paragrahvide juurdeloomine raskendab eriti üldkokkuvõtete tegemist ja ka kontrolli teostamist. Kujutleme vaid, kui 360 vallaomavalitsusest igaüks looks juurde 10 uut paragrahvi, siis saaksime 3600 uut paragrahvi, millised kõik üksikult tuleksid kanda eelarvete üldkokkuvõttesse, mis siis tavalise 200 paragrahvi asemel kujuneks 3800 paragrahviliseks ega võimaldaks enam mingit ülevaadet. Eeltoodu järeldusel peame võtma eelarve koostamise juures üheks üldreeglis, et uusi paragrahve võib luua vaid siis, kui see on tingitud uutest korraldustest või uutest olukordadest.

Peatume nüüd veidi eelarve üksikute tulu ja kululiikide juures. Kuigi Maal asuvate kinnisvarade maksuseaduse muutmise seaduse (RT 1938, 33, 265) § 18 järgi kinnis-

vara ja lisakinnisvaramaks võetakse koos, tulevad vastavad tululiigid eelarves siiski eraldi näidata. Sama seaduse § 18 tingib ka, et lisakinnisvaramaks määratakse ühtlaste normide alusel kõigilt maksuobjektidelt. Nii ei saa koormata hooneid ja tööstusasutisi kõrgeima lubatud määraga samal ajal, kui maadelt võetakse maksu madalama normi järgi.

Kinnisvaramaksu jaotamist toimetame iga kuu lõpul, lähtudes lisakinnisvaramaksu määradest ühelt maade puhtakasurublalt. Näit., kui on määratud lisakinnisvaramaksu 5 senti puhtakasurublalt ja aprillikuu jooksul on laekunud 1938. a. maksu kokku 280 krooni, siis oleks arvutus järgmine:

280 . 5

————— = 50 (kuu jooksul 28 (s. o. 23 + 5 osa)

laekunud lisakinnisvaramaks) 280—50=230 (kuu jooksul laekunud kinnisvaramaks), millest saab maavalitsus 60% ja vald 40%.

Tulude peat. I lit. A § 5 alla võetagu maksud ka metsaraiumise tööstustelt ja ehitustevõtetelt, sellele vaatamata kas need tulud esinevad igal aastal või mitte. Mõned on paigutanud sellised tulud erakorraliste tulude ossa, mis aga on väär.

Tulude peat. I lit. B alla võetud eriotstarbeliste tulude üksiksummad ei või olla suuremad vastavate eriotstarbeliste kulude üksiksummadest, sest siis võimalduks eriotstarbeliste tuludega katta üldkulusid. Küll aga võib üldotstarvete tulusid tarvitada eriotstarbelisteks kuludeks.

Tulude peat. II § 3 alla võetagu üles rendid ja üürid eranditult kõigist valla kinnisvaradest, nagu kooliruumide kasutamisest, maade väljarentimisest jne.

Tulude peat. III § 1 alla võib võtta üldise eelarve kulude kätteks erikapitalide protsentide vaid sel juhul, kui seda tingib vastava erikapitali otstarve. Üldreeglina aga arvestatakse erikapitalide intressid ja muud tulud vahetult selle kapitali kasuks, milline nad andnud. (Vallaomaval. arvepid. määruse § 53).

Kulude peat. II § 1 alla võetagu vallavalitsuse nimetatavate ja valitavate teenijate palgakrediidid vastavalt Siseministri 28. veebr. 1938 otsustes (RT 1938, 21, 187 ja 188) toodud alammääradele. Olgu tähendatud, et nendest alammääradest ei saa teha erandeid isegi vallavolikogu ja ametniku omavahelisel kokkuleppel (Riigikohtu Adm. toim 204 I—26. I 1934). Ametnikkudele maksetav korteri-, kütte- ja valgustusraha

tuleb näidata palgaummast eraldi peat. II § 2 p. 4 all.

Tuletõrje kulud (peat. IV § 1), tagavarakapitali summa (peat. IX § 1 p. 1), pensioonikapitalimaks (peat. XI § 2) ja ettenägemata kulude krediit (peat. XII § 1) võetagu eelarvesse vastavalt nõutud määradele ja hoolitsetagu, et kulude peat. X krediitid oleksid kooskõlas laenude ja võlgade tasumiskavaga.

Eelarve korraliste ja erakorraliste tulude ja kulude omavahelist tasakaalustamist ei ole vaja, kuid sellejuures ei tohi ületada erakorraliste tulude summa erakorraliste kulude summat, sest siis võimalduks kulutada erakorralisi tulusid korralisteks kuludeks, mis lubamatu.

Tulu- ja kululiikide kohta, mille juures nomenklatuuris tulevad näidata vallavolikogu eri otsused, tehtagu need enne eelarve vastuvõtmist. Varemtehtud otsused on rakendatavad ja uued otsused tehtagu ainult nende asjaolude kohta, mille kohta senini otsused puudusid või kus olukord uuel eelarveaastal muutub. Ei ole mingit mõtet kõiki kulusid vallavolikogu protokollis korrata, sest vastuvõetud eelarve jääb protokollis liisaks. Olgu veel tähendatud, et palkade kõrgendamiseks peavad olema alati eri otsused, sest eelarve korras ei saa kellelegi palka lisada.

Kontrolli võimaldamiseks lisatagu kinnitamiseks esitatavatele eelarvetele juurde: 1) koolidelt saadud eelarvete kavad ja nende alusmaterjalid, 2) andmed laenude ja võlgade seisukorrast, 3) ärakiri vallavolikogu otsusest eelarve vastuvõtmise kohta. P. 1 ni-

metatud lisad võidakse esitada algkirjadena eritoimikusse korraldatult, kuna need võib peale eelarve kinnitamist vallavalitsusele tagasi saata. P. 2 ja 3 nimetatud lisad kleebitagu aga eelarve juurde viimase lehe järgi. Juhiks siinkohal tähelepanu asjaolule, et koolidelt saadud eelarvete kavad ja nende alusmaterjalid on senini esitatud suuremalt osalt liig puudulikult, mis ei võimalda kuidagi saada pilti kooli majapidamise vajadustest. Nii esitavad mõned koolijuhatajad oma eelarve ettepanekud $\frac{1}{4}$ poognalisel paberilehekesel. Edasi nähtub, et mõned koolid koostavad eelarve kavad väljaspool reaalseid võimalusi. Selle nähte vältimiseks tuleks koolide eelarvete koostamiseks korraldada eelnõupidamisena vallavalitsuse ja koolijuhatajate ühine koosolek. Sellel koosolekul antagu vallavalitsuse poolt koolijuhatajatele ülevaade krediitide võimalustest ja kaalutagu ühiselt, millisel määral ühe või teise kooli eelarve kuludeks on vaja ja tuleb reserveerida krediite. Koosolekul saavutatud eelkõkkuleppe kohaselt koostagu koolijuhatajad eelarve kavad reaalsete võimaluste piires ja esitagu need peale läbivaatamist hoolekogu poolt vallavalitsusele. Esitisele lisatagu juurde koolihoolekogu protokollis ärakiri ja üksikasjalised andmed, kuidas on arvutatud koolimaja parandamise, vallasvara, õppeabinõude ja raamatute soetamise krediitid.

Peale eelarve kinnitamise teate saamist saadetagu eelarve II eksemplar ühes eelpool p. 2 ja 3 tähendatud lisadega esitamiseks Siseministeeriumile. II eksemplari ei ole vaja saata lisaelarvetest.

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus nr. 23. Karistuste teenistuskirjadesse kandmistest. Kas tulevad kanda teenistuskirjadesse ainult need kohtulikud karistused, mis on avaldatud Kohtuministeeriumi poolt koostatud „Karistusteade raamatutes“, või tulevad sisse kanda ka igasugused muud karistused, nagu rahatrahvid erasuüdistuse asjus, käskotsused sundmääruste rikkumises, prefekti poolt määratud karistused jne.? Kui tulevad kanda teenistuskirjadesse ka need kohtulikud karistused, mis ei kuulu avaldamisele „Karistusteade raamatutes“, siis kust ja millise seaduse alusel oleks võimalik sellekohaseid andmeid hankida ja kelle kulul, ning kas üldse on kohuslik viimati nimetatud karistusi vallateenijate teenistuskirjadesse sisse kanda?

Kas kuuluvad teenistuskirjadesse kandmisele ka tingimisi määratud karistused, kui need ei ole

pööratud täitmisele ja selle tõttu teatud aja möödumisel kustunud?

Vastus: Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 102 nõuab vallaomavalitsuse teenijate teenistuse kohta teenistuskirjade pidamist riigiteenijatele ettenähtud alustel ja korras. Riigiteenijate teenistuskirjade pidamise alused ja korra määrab Riigiteenijate teenistuskirjade määrus (RT 1927, 64), mille § 5 käsib muu seas teenistuskäigu alal märkida teenistuskirja „seaduste põhjal teenistuskirja sissekandmisele kuuluvad kohtulikud kui ka distsiplinaarkorras määratud karistused“. Seejärgi teenistuskirja kandmisele võivad kuuluda ainult kohtulikud ja distsiplinaarkorras määratud karistused. Muudest karistustest määruses ei kõnelda ja nende kandmiseks teenistuskirja puudub seaduslik alus.

Riigiteenijate teenistuskirjade määruse § 4 nõuab teenistuskirja kantud andmete ja asjaolude tõenduseks vastavate dokumentide, nagu käsukirjade, määruste, kohtuotsuste jne., alg- või ärakirjadena teenistuskirjale juurdelisamist. Kriminaalkohtupidamise seadustiku (RT 1934, 89, 720) § 674 kohustab prokuröri riigi- või omavalitsusteenijate suhtes saatma nende ülemusele või järelevalveasutisele kohtuotsusest ärakirja ühel ajal kohtuotsuse täitmisele pööramisega. See ärakiri on karistuse teenistuskirja kandmise aluseks ja tuleb lisandada teenistuskirjale. Kohtuministeeriumi „Karistusteated“ ei esine kohtuotsuse ärakirjadena ega või seetõttu olla ka karistuse teenistuskirja kandmise aluseks. Kohtuministeeriumi „Karistusteated“ kuuluvad kohaldamisele hääleõiguslike kodanikkude nimekirjade pidamisel ja ametisse valimisel või määramisel.

Kuna teenistuskirjade pidamist nõutakse riigi- või omavalitsusteenijate teenistuse kohta ainult, mitte nende eraelu kohta erusolemisel, ja kuna ainult riigi- või omavalitsusteenijate karistamise otsusest saadetakse ärakirjad nende ülemusele või järelevalveasutisele, mitte aga erusolevate eraisikute karistamise otsustest, siis tuleb sellest järeldada, et riigi- või omavalitsusteenijate teenistuskirja kandmisele kuuluvad ainult need karistused, mis on määratud riigi- või omavalitsusteenistuse alal, teenistusega seoses või teenistuses oleku ajal, ja mis on teatatud riigi- või omavalitsusteenija ülemusele või järelevalveasutisele kohtuotsusest ärakirja saatmisega. Erusolemisel eraisikuna kantud karistuste riigi- või omavalitsusteenijate teenistuskirja kandmiseks puudub seaduslik alus. Erusolemisel eraisikuna kantud karistused võivad piirata hääleõigust ja takistada riigi- või omavalitsusteenistusse pääsmist.

Distiplinaarseadustiku (RT 1934, 81, 679) § 2 on loendatud need distiplinaarkaristused, mis kuuluvad teenistuskirja kandmisele. Sama seadustiku § 9 öeldakse ka, et distiplinaarkaristust, mille kandmisest süüdlane on tingimisi vabastatud, ei kanta teenistuskirja, kui seda karistust ei pöörata täitmisele uue distiplinaarsüüteo puhul.

Küsimus nr. 24. Arestitud varanduse hindamise ja hoidmise eest tasu maksmisest. Kas RT 1937, 103, 850 avaldatud määrus arestitud varanduse hoidmise ja hindamise eest tasu maksmise kohta 1938., 1939. ja 1940. aastal on kohaldatav ka valla maksunõudja poolt arestitud ja hinnatud varanduse kohta?

Vastus: Administratiiv-sissenõudmise seaduse (RT 1932, 2, 15) § 18, 45 ja 50 järgi kehtivad administratiivkorras sissenõudmisel arestitud varade hindamise ja hoidmise suhtes Tsiviilkohtupidamise seaduse § 1004—1006, 1015—1020 ja 1845—1864 eeskirjad. Järelikult, samade eeskirjade alusel ja samade eeskirjade täitmiseks antud

Siseministri määrus arestitud varanduse hoidmise ja hindamise eest tasu maksmise kohta (RT 1937, 103, 850) kuulub kohaldamisele ka valla maksunõudja poolt arestitud varade hindamise ja hoidmise eest tasu maksmisel. Muud alust ega muid norme selleks ei ole.

Küsimus nr. 25. Valla maksunõudja eksamineerimisest. Palun teatada, kas ajutise maavalitsuse esimehel on õigus korraldada valla maksunõudja ametkohale kandideerijale katseid (resp. eksameid), jaataval korral millise seaduse või eeskirjade alusel.

Vastus: Otseseid eeskirju valla maksunõudja eksamineerimise kohta antud ei ole. Kuid Administratiiv-sissenõudmist teostavate omavalitsusteenijate seaduse (RT 1936, 48, 392) § 5 õigustab maavalitsust kõrvaldama alevi- ja vallaomavalitsuste teenijaid administratiiv sissenõudmise teostamisest, kui nende tegevuses administratiiv-sissenõudmise alal esineb korratust. Sellest võib järeldada ka õigust alevi või valla maksunõudja teadmiste kontrollimiseks katsetamise ehk eksamineerimise kaudu selleks, et saada selgust, kuivõrd maksunõudja oma teadmiste poolest on suuteline täitma kanda võetud kohuseid. Sellises katsetamises ei näi olevat midagi seadusevastast.

Küsimus nr. 26. Alkooliteenija lasteabirahast. Kas alkooli teenija tuleb arvata ka vallaomavalitsuse teenijaks ja temale maksta lasteabiraha.

Vastus: Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310 ja 1938, 37, 336) § 96 määrab: „Vallaomavalitsuse teenijad saavad pensioni vastava seaduse põhjal; arstiabi ja lasteabiraha saavad nad vallaomavalitsuselt ühtlastel alustel riigiteenijatega“. Seaduse selisest sõnastusest tuleb järeldada, et nii arstiabi kui lasteabiraha saamise õigus on sõltuv pensionisaamise õigusest. Pensioni seaduse (RT 1936, 76, 619) § 2 järgi ei evi pensionisaamise õigust isikud, kelle teenistus riigi- või omavalitsusasutises või ettevõttes loetakse kõrvaltööks. Vabariigi Valitsuse poolt antud Nimestikus isikute kohta, kelle teenistus Pensioni seaduse põhjal loetakse kõrvaltööks (RT 1937, 60, 529) on loendatud need vallaomavalitsuse teenijad, kelle teenistus vallaomavalitsuses loetakse kõrvaltööks. Kooliteenijat nende seas nimetatud ei ole, seega kooliteenija teenistus ei ole loetud kõrvaltööks. Avalikkude Alkoolide seaduse (RT 1931, 46, 348) § 56 ja 66 järele kooliteenija kuulub kooli ametisikute koosseisu ja peab igas algkoolis olema. Sellest kõigest tuleb järeldada, et kooliteenija on vallaomavalitsuses pensioniõiguslik teenistuses ja seetõttu ka õigustatud saama nii arstiabi kui lasteabiraha.

Küsimus nr. 27. Naturaalkohuste teostamise arvele jääva summa ja lootusetu maksuvõlgade arvestamisest. Kas tuleb kanda eelarvete kreditoride raamatusse aasta lõpuks väljaandmata jäänud naturaalkohuste teostamise summa, mis kantakse Na-

turaalkohuste arvelt aasta lõpul eelarvete kreditoride arvele, kui eriotstarbeline krediit? Kas tuleb kanda eelarvete deebitoride raamatusse aasta lõpuks eelarvete deebitoride arvele kantav lootuseta maksuvõlg, mis enam eelarvete deebitoride arvel ei seisnud?

Vastus: Siseministeeriumi Omavalitsuste Osakonna 1935. a. 5 veebruari ringkirja nr. 2135 p. 6 neljanda lõikega nõuti eelarvete deebitoride ja kreditoride aruannetes kokkuvõtete lõpul eelmiste aastate sissevõtjajäänud tulude ja väljaandajajäänud kulude kogusummadele (lahtrid 7) vastavalt juurdelisamist ja juurdearvamist lõpnud eelarveaasta sissevõtjajäänud tulude kogusumma (eelarve tulude aruande lahter 12) ja väljaandajajäänud kulude kogusumma (eelarve kulude aruande lahter 12), nii et vastavalt võrduksid: 1) eelarvete deebitoride aruandes sissevõtjajäänud tulude (lahter 7) lõpukokkuvõttesumma — eelarvete deebitoride arve lõpusaldodega üldises pearaamatu arvete läbikäikude aruandes; 2) eelarvete kreditoride aruandes väljaandajajäänud kulude (lahter 7) lõpukokkuvõttesumma — eelarvete kreditoride arve lõpusaldoga samas üldises pearaamatu arvete läbikäikude aruandes. Kuna aruanded koostatakse raamatute põhjal ja neis esinevad andmed peavad võrduma raamatutega, siis enesestmõistetavalt pidi eeltähendatud summad kantama ka eelarvete deebitoride ja kreditoride raamatutesse. Siseministeeriumi Omavalitsuste Osakonna 1938. a. 12. aprilli ringkirja nr. 73 p. 3—5 järgi peab 1937/38. a. arvete lõpetamisel kandma ja peavad lõpusaldodena jääma: eelarvete kreditoride arvele — nii üldtarbelised kui eriotstarbelised pikendatud krediidid ja eelarvete deebitoride arvele — kõik saadajajäänud nii 1937/38. a. kui ka eelmiste aastate tulud — nii maksuvõlad kui muud eelarve tulu võlad ja tagasi nõutavad hoolekande kulud. Järelikult tuleks ka lõpnud 1937/38 eelarveaasta arveraamatute ja aruannete kokkukõlastamiseks samuti kanda: 1) eelarvete kreditoride raamatusse lõpukokkuvõtte järele — nii üldtarbeliste pikendatud krediitide kogusumma (lahtrisse 18) eelarve kulude raamatust (lahtrist 21) kui ka eriotstarbeliste pikendatud krediitide kogusumma pearaamatu naturaalkohuste teostamise arvelt selle lõpusaldona; 2) eelarvete deebitoride raamatusse lõpukokkuvõtte järele — kõigi saadajajäänud maksude ja muude eelarve tulu võlgade, mis vallavolikogu otsusega ei ole lootusetaks tunnustatud ega kustutatud, kogusummad maksuderaamatute ja eelarvete tulude ning eelarvete deebitoride raamatute vastavate kokkuvõtete järgi loendatuna üksikute liikidena.

Küsimus nr. 28. Maapanga ja Maatulunduskapitali võlgade sissenõudmisest lisarahast vabastamisest. Vallavalitsusel on lahendada palve, kus maksukohuslane palub vabastada end Eesti Maapanga ja Maatulunduskapitalist antud laenude sissenõudmisel

võetava lisarahaga seaduse (RT 52 — 1937) alusel võetavast lisarahast. Paluja on enne nõude teostamist võla tasunud, kuid eelnimetatud seaduse elluviimise määruse (RT 79 — 1937) § 1 teise lõike alusel ei vabane tema lisarahaga tasumise kohusest, kuna nõudeleht oli enne tasumist Eesti Maapanga poolt välja saadetud. Palume selgitust, kas vallavalitsuse organitel on õigus lisarahaga võtmist ära jätta antud juhul kui ka juhtudel, kus võlga tegelikult vallavalitsus sisse nõuab, kuid võlgnik palub lisarahaga ärajätmist? Jaataval korral mille alusel?

Vastus: Vallaomavalitsuse eelarve vastuvõtmine, rahaliste ja naturaalkoormiste määramine, määratud maksudest vabastamine, maksuvõlgade kustutamine ja maksude asjus määratud trahvide ärajätmine kuulub vallavolikogule Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 25 p. 5 ja 6, § 113, 173 ja 177 järgi. Maapanga ja Maatulunduskapitali võlgade sissenõudmisel võetav lisarahaga on samasugune vallaomavalitsuse tulu kui tema maksud ja muud tulud, milledest vabastamine, millede kustutamine või ärajätmine kuulub vallavolikogule. Järelikult kuulub vallavolikogule ka Maapanga ja Maatulunduskapitali võlgade sissenõudmisel võetava lisarahaga maksimisest vabastamine või selle võtmise ärajätmine.

Küsimus nr. 29. Vallaomavalitsuse kantsleiametniku korterist. Kas vallakantsleiametnikul on seaduslik õigus temale valla poolt pakutavast elamiskõlvulisest korterist ära öelda, kui tal on otstarbekam kodus elada, ja nõuda selle asemel endale korteriraha riigiteenijate korterirahade normide määruuses ettenähtud määral? Kas on vallavalitsusel õigus nimetada vastu kantsleiametniku arvamust elamiskõlvuliseks korterit, mis koosneb ainult ühest toast (pikkus 4,80 m, laius 3 m, kõrgus 1,90 m), millel on üks väike aken, tapet paiguti seinast lahti, lagi suitsunud, pliit ei tõmba korralikult jne. Kas võib vallavalitsus sundida ametnikku säärast korterit vastu võtma põhjusel, et kantsleiametnik on „väike mees“ positsioonilt? Kes otsustab korteri elamiskõlvulisuse?

Vastus: Siseministri otsuse vallavanemate ja nende abide, vallasekretäride ja nende abide ning vallaomavalitsuse kantsleiteenijate palgamäärade kohta (RT 1938. 21, 187) p. 3 õigustab vallaomavalitsuse kantsleiametniku saama korteriraha ainult sel juhul, kui vallaomavalitsusel ei ole võimalik anda tasuta korterit. Pakutud korteri vastuvõtmatajätmise kaotab õiguse korteriraha saamiseks.

Korteri andmine kantsleiametnikule on vallaomavalitsusele kohuslik. Vallaomavalitsusele pandud kohuste täitmise järele valvavad Siseministeerium, maavalitsus ja maavanem, kes võivad kontrollida ka kantsleiametnikule antud korterit ja otsustada selle elamiskõlvlikkuse üle,

Küsimus nr. 30. Vallaalgkooli teenija ja valla-käskjala pensionikapitalimaksust ja pensioni õigus-est. Nimestik isikute kohta, kelle teenistus Pensioni seaduse põhjal loetakse kõrvaltööks (RT 1937, 60) I osa pt. 1. järgi on meie valla kooli-teenija ja valla käskjala töö kõrvaltöö ja ei tuleks pensioni seaduse § 2 p. 3 järgi pensioni õiguslikuks kohaks lugeda ega neilt pensionikapitalimaksu võtta, samuti ei saa nad ka vallalt arstiabi ja perekon-naabiraha põhjusel, et nende töö kõrvaltöö on. Kas on õigus nende palgalt pensionikapitalimaksu mitte maksta?

Vastus: Pensioni seaduse (RT 1936, 76, 619) § 1 p. 7-ga on määratud selle seaduse alla kuuluvateks ja § 9 kolmanda ja neljanda lõigetega tunnustatud pensioniõiguslikkudeks omavalitsuste asutiste ja ettevõtete teenijad ametikohtadel, millede tasu normeeritakse kuuviisi või pikema ajajärgu alusel. Pensioni seaduse alla kuuluvateks ei tunnustata sama seaduse § 2-ga neid isikuid, kelle teenistus asutises või ettevõttes loetakse kõrvaltööks Vabariigi Valitsuse poolt määratud kõrvaltööde nimestikuga. Isikute kohta, kelle teenistus Pensioni seaduse põhjal loetakse kõrvaltööks, Vabariigi Valitsuse poolt 21. juulil 1937 antud nimestiku (RT 1937, 60, 529) III osa p. 4-ga vallaalgkoolide teenijate ja vallakäskjalgade teenistus ei ole loetud kõrvaltööks. Selle nimestiku I osa p. 1-ga loetakse kõrvalteenijateks isikud, kelle teenistus või töö asutises või ettevõttes vähemalt kolmel tööpäeval nädalas kestab alla nelja tunni ööpäeva kohta ja kes sealjuures ei kuulu ka asutise või ettevõtte alaliste teenijate või tööliste koosseisu. Vallaalgkooli teenija aga kuulub kooli ametiisikute koosseisu ja igal algkoolil peab olema teenija Avalikkude algkoolide seaduse (RT 1931, 46, 348) ja 56 ja 66 nõudeil. Samuti peab igal vallaomavalitsusel vallakantselei juures teenistuses olema ja kuulub vallaomavalitsuse nimetatavate teenijate koosseisu vähemalt üks täisealine mees-käskjalg Siseministri otsuse valla-valitsuste kantseleikoosseisu määramise aluste kohta (RT 1938, 21, 188, p. 4 nõudel. Mõlemad, nii vallaalgkooli teenija kui vallakäskjalg, peavad olema ametis alaliselt ja nende teenistus ei ole loetud kõrvaltööks. Sellest järeldub, et vallaalgkoolide teenijad ja vallakäskjalad teenivad pensioniõiguslikkudel teenistuskohadel ning on pensioniõiguslikud isikud, milletohtu Pensioni seaduse § 12 alusel nad on kohustatud maksuma ka pensionikapitalimaksu.

Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310 ja 1938, 37, 336) § 96 järgi vallaomavalitsuse pensioniõiguslikud teenijad on õigustatud saama vallaomavalitsuselt arstiabi ja lasteabiraha.

Küsimus nr. 31. Riigimetsade maksustamisest koormatiste asemaksuga. Palun teatada, kas riigi tagavaramaadele ja riigimetsale on õigus määrata koormatiste asemaksu (eelarve tulude ptk. I lit. B § 4) Vallaseaduse § 165 ja 170 alusel.

Vastus: Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) §-id 165—171 õigustavad vallaomavalitsust panema koormatise kõigile kinnisvarade valdajatele ilma mingi erandita. Kuna aga Maanteede seaduse (RT 1928, 48, 295) § 21 järgi riigimetsade teedekohustuse täitmiseks ja teede korrashoiu naturaalkohustuste kaotamiseks tarvisminevad summad kantakse üle maavalitsuste teedekapitalide arvele vastavalt sama seaduse § 30 ettenähtud riigimetsade kohustusele, siis võib sellest järeldada, et teedekorrashoiuks riigimetsa ei võiks teistkorda enam maksustada. Riigi tagavaramaade kohta erandeid tehtud ei ole.

Järelikult, muud naturaalkohustused ja nende asemaksud riigimetsa eest, kui see on maksustamiseks hinnatud ja maksustatud kinnisvaramaksuga ühesugustel alustel muude kinnisvaradega, peaks täidetama ja tasutama samuti ja samadel alustel kui muude kinnisvarade eest. Riigi tagavaramaad aga peaksid kandma kõik koormatise ühistel alustel muude kinnisvaradega.

Küsimus nr. 32. Maksulehtede kättetoimetamisest. Maksustamise alal kirjade kättetoimetamise seaduse (RT 1936, 2, 11) IV osas öeldakse, et maksulehtede kättetoimetamine teostub vallaomavalitsuse teenijate või postiasutiste kaudu. Vallavalitsus palub seletada, kas naabervallavalitsus on õigustatud tema kaudu kätteandmiseks saadetud maksulehed täitmatult eelnimetatud seaduse alusel tagasi saatma või on kõik vallavalitsused kohustatud teiste vallavalitsuste poolt saadetud maksulehed allkirja vastu kätte andma?

Vastus: Maksustamise alal kirjade kättetoimetamise seadus (RT 1936, 2, 11) on kaotatud Maksude korraldamise seaduse muutmise seadusega (RT 1936, 27, 171) ja omavalitsused vabastatud maksude alal kirjade kättetoimetamisest, mis peab toimuma posti kaudu Maksude korraldamise seaduse (RT 1932, 1, 1 ja 1936, 27, 171) § 150 ja 151eskirjade järgi. Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 61 p. 22 kohustab küll vallavanemat riigi ja omavalitsusasutiste kutsete, teadete ja muude saadetiste kättetoimetamist korraldama, kuivõrd see vastavate seaduste põhjal on tehtud vallaomavalitsuse ülesandeks. Kuid maksustamise alal kirjade kättetoimetamine ei ole tehtud vallaomavalitsuse ülesandeks, vaid on pandud postiasutistele. Seepärast oli naabervallavalitsus õigustatud maksulehed tagasi saatma posti kaudu kättetoimetamiseks.